

جمعیت هلال احمر
جمهوری اسلامی ایران

شیوه نامه اجرایی

خدمات داوطلبانه

در خانه های هلال

جمعیت هلال احمر

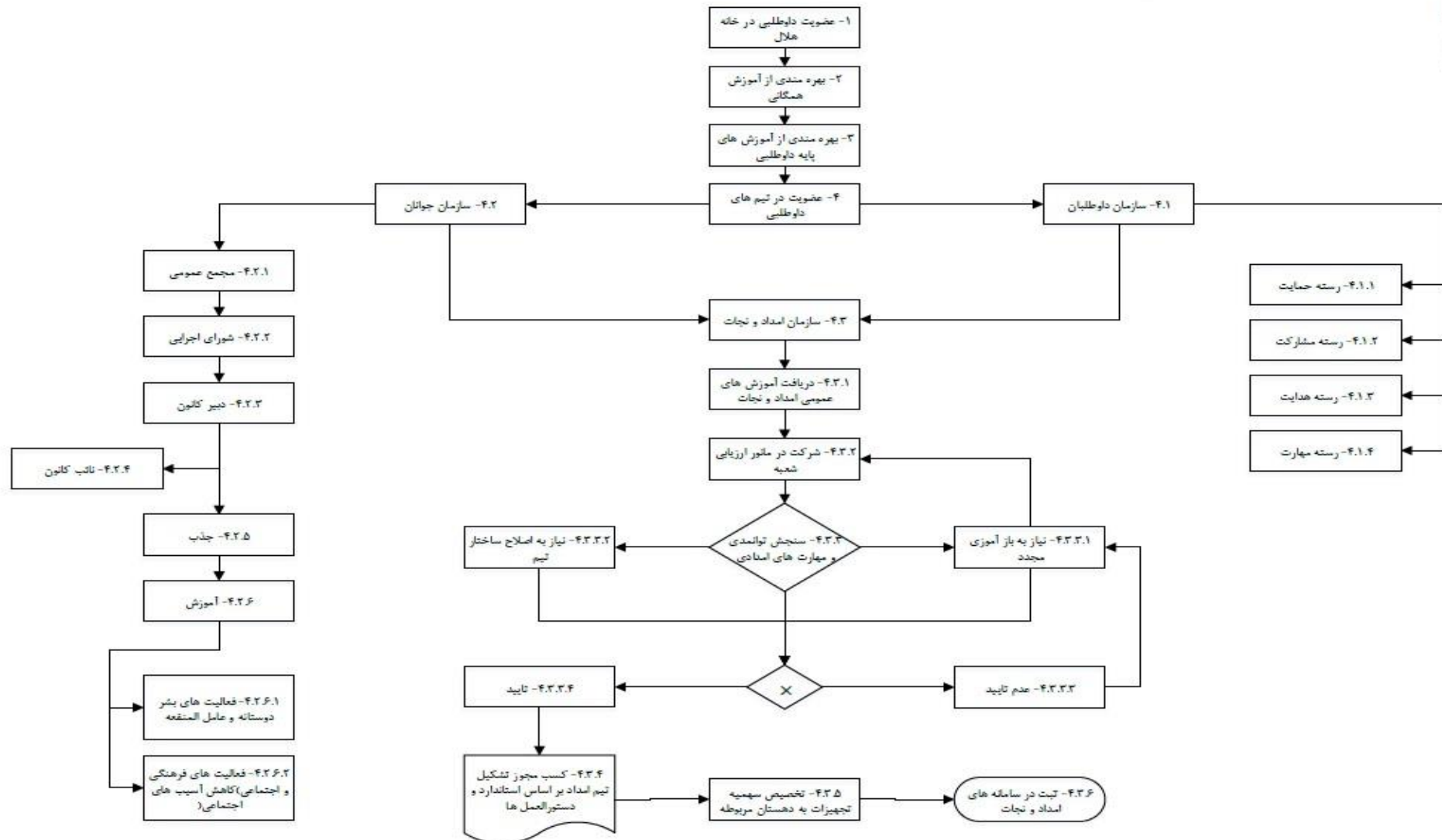
مدیریت سانحه مبتنی بر جامعه (CBDM) یکی از موثرترین شیوه های مدیریتی حوادث و سوانح در تمامی کشورها بویژه کشورهای که آسیب پذیری بالاتری در برابر سوانح دارند، می باشد. جمعیت هلال احمر به عنوان بزرگترین سازمان مردم نهاد کشور که عهده دار وظایف حاکمیتی حساسی چون جستجو و نجات در سوانح جمعی، آموزش همگانی و ... می باشد در راستای بهبود شیوه های خدمت رسانی خود از طریق مشارکت داوطلبانه، اقدامات مختلفی را به مرحله اجرا گذاشته است که از مهمترین آنها می توان به طرح خانه های هلال اشاره نمود.

خانه هلال مرکزی داوطلب محور است وابسته به جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، با ساختار، امکانات و فعالیت های داوطلبانه در سطح محلات، شهرها و نقاط روستایی که با اولویت مناطق حادثه خیز تاسیس میگردد. منظور از خانه هلال مرکزی است که از طریق داوطلبان و یا با مشارکت آنان تاسیس و با هدف استفاده از توان جوامع محلی برای افزایش تاب آوری در چارچوب سیاست های جمعیت هلال احمر فعالیت می نماید. با توجه به ابلاغ دستورالعمل نحوه تاسیس و فعالیت خانه های هلال در آذر ماه ۱۳۹۹ و با عنایت به لزوم تعیین نحوه فعالیت این مراکز داوطلبی در چارچوب ساختار جمعیت هلال احمر، پس از جلسات کارشناسی برگزار شده با سازمان ها و معاونت های تابعه، اولین نسخه از شیوه نامه اجرایی فعالیت های داوطلبانه در خانه های هلال در پنج ماده تدوین گردیده که در برگزیده نحوه و حدود اختیارات و وظایف خانه های هلال در اجرای ماموریت های جمعیت هلال احمر است.

بدیهی است با گذر زمان برخی فرایندها دستخوش تحول شده یا برخی وظایف و ماموریت ها تغییر خواهند کرد از اینرو شیوه نامه این قابلیت را دارد که ضمن حفظ چارچوب دستورالعمل اصلی، در بازه های زمانی مختلف یا به فراخور شرایط، بازبینی، اصلاح و دگرگون شود. به بیان دیگر شیوه نامه حاضر تسهیلگر ارتباط هدفمند و اثربخش خانه های هلال با ساختار رسمی جمعیت هلال احمر است. ضمناً تعابیر و تعاریف بکار رفته در این شیوه نامه مبتنی و مطابق با دستورالعمل های سازمان های ذیربط می باشد.

ماده (۱) اهداف:

- ۱) تحقق سیاست جامعه ایمن، آماده و تاب آور
- ۲) مشارکت مستقیم و داوطلبانه عموم مردم در اجرای فعالیتهای جمعیت همزمان با تاش برای بهبود معیشت و سلامت در روستا
- ۳) ارائه خدمات با سرعت و کیفیت بالاتر همزمان با کاهش هزینه ها
- ۴) افزایش مشارکت داوطلبانه و خدمات بشردوستانه علی الخصوص در هنگام بروز سوانح

شرح فرایند تشکیل تیم های خانه های هلال:

۱. تمامی افراد ساکن در روستا و محلات، امکان عضویت داوطلبی در خانه هلال را دارند.
  ۲. پس از عضویت در خانه های هلال، همه اعضاء از آموزشهای همگانی و پایه داوطلبی برخوردار خواهند شد.
  ۳. افراد پس از طی آموزش های پایه، در قالب تیم های داوطلبی به عنوان عضو و یا داوطلب شناخته خواهند شد.
- ۳,۱: اعضاء بالای ۳۵ سال می توانند جذب رشته های حمایت، مشارکت، هدایت و مهارت سازمان داوطلبان شوند و در این رشته ها خدمت نمایند.
- ۳,۲: اعضاء بین ۵ تا ۳۵ سال می توانند جذب سازمان جوانان شوند و در کانون های این سازمان ارائه خدمت نمایند.
- ۳,۲,۱: ایجاد کانون های جوانان پس از به حد نصاب رسیدن اعضا بر اساس روش اجرایی سازمان جوانان (برگزاری انتخابات ، انتخاب دبیر و ...) قابل اجرا خواهد بود
- ۳,۳: تمامی خانه های هلال دارای مجوز فعالیت از سوی جمعیت هلال احمر می توانند نسبت به درخواست و برخورداری از حداقل یک گروه امداد و نجات اقدام نمایند.
- ۳,۳,۱: اولین گام در تشکیل تیم امداد و نجات برگزاری آموزش های همگانی مصوب و مورد تأیید سازمان امدادونجات می باشد. افرادی که در خانه های هلال آموزش های همگانی را گذرانده باشند و گواهینامه مربوطه را دریافت نمایند در صورت پذیرفتن عضویت داوطلبانه در جمعیت هلال احمر و توان و علاقه مندی می توانند در فرآیند عضویت تیم های امداد و نجات شرکت نمایند.
- در صورت عدم علاقه مندی جهت عضویت داوطلبانه توسط متقاضیان در خانه هلال، افراد می توانند در فعالیت های بشردوستانه اجتماعی با خانه هلال همکاری نمایند.
- در صورت پذیرش عضویت داوطلبانه در خانه هلال از سوی متقاضیان، افراد می توانند در فرآیندهای داوطلبی و نیز حضور در تیم های عملیاتی داوطلبانه جمعیت هلال احمر مشارکت نمایند.
- تمامی افرادی که عضویت داوطلبی جمعیت هلال احمر را پذیرفته اند ملزم به گذراندن دوره آموزش مهارتهای داوطلبی می باشند که به صورت نیمه حضوری برگزار می گردد.(۴۰ ساعت که ۸ ساعت آن حضوری و ۳۲ ساعت غیر حضوری خواهد بود)
- افرادی که عضویت داوطلبی جمعیت هلال احمر را پذیرفته باشند به شرط موفقیت در دوره مهارتهای داوطلبی ، توانند در یکی از تیم های داوطلبی جوانان ، داوطلبان یا امداد و نجات عضو شوند.

- اعضای تیم امداد و نجات بعد از سازماندهی اولیه ملزم به حضور در دوره های عمومی امداد و نجات می باشند که سهمیه این دوره ها بر اساس درخواست استان و توسط سازمان امداد و نجات تخصیص خواهد یافت

۳,۳,۲: شعب جمعیت هلال احمر می بایست بعد از تشکیل تیم امدادونجات و گذراندن دوره عمومی امدادونجات توسط اعضای تیم نسبت به طراحی و اجرای یک مانور امدادی مختص اعضای تیم امدادونجات اقدام نمایند.

۳,۳,۳: شعب جمعیت هلال احمر می بایست ضمن ارزیابی عملکرد تیم امدادونجات در قالب مانور امدادی، مهارتهای کار تیمی از قبیل چادرزنی، اطفاء حریق و آشنایی با اصول جستجو ونجات، تیم را ارزیابی نموده و در صورت نیاز نسبت به سازماندهی مجدد یا بازآموزی دوره های عمومی امدادونجات مطابق نقاط ضعف مشاهده شده در مانور اقدام نمایند.

۳,۳,۳,۱و۲: در صورت عدم تأیید عملکرد تیم امدادونجات، بازآموزی و سازماندهی مجدد انجام شده و مجدداً مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت.

۳,۳,۴: در صورت موفقیت تیم امدادونجات در اجرای صحیح مانور امدادی، مجوز لازم جهت رسمیت یافتن تیم ها توسط شعب شهرستانی صادر خواهد گردید و این تیم با هماهنگی شعبه مجاز به انجام عملیات های امدادونجات در صورت نیاز خواهد بود.

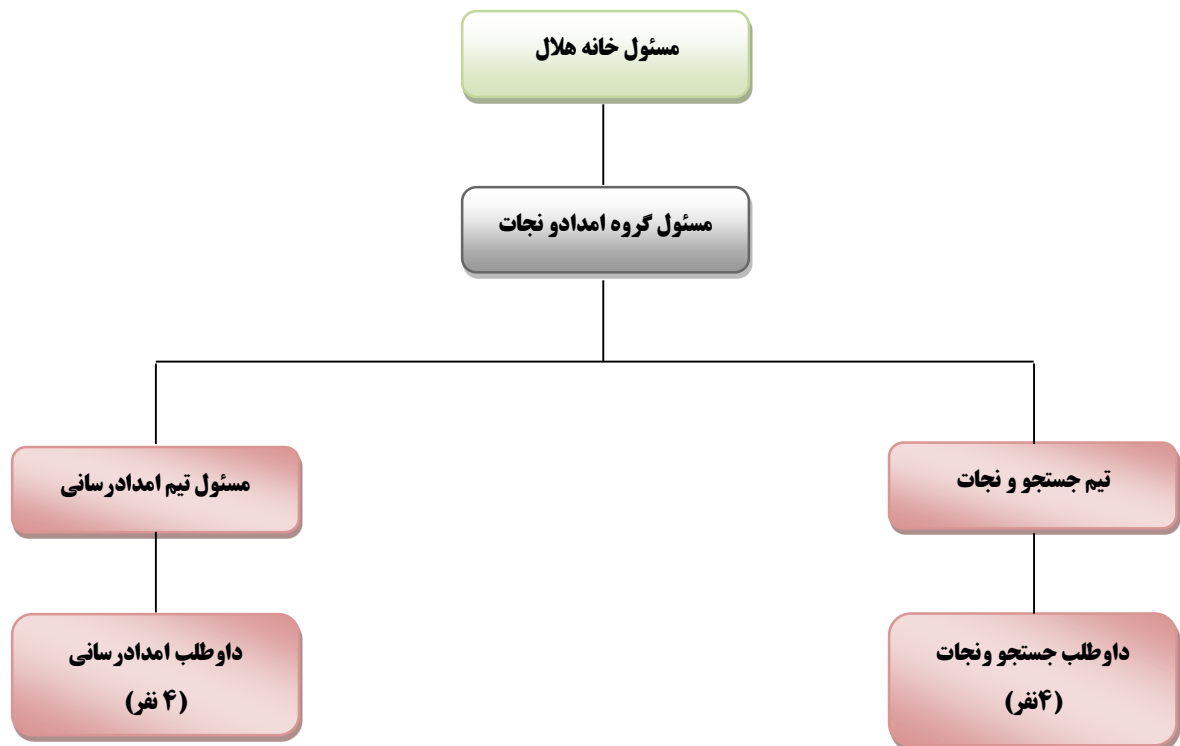
۳,۳,۵: حداقل امکانات و تجهیزات تیم امدادونجات دارای مجوز فعالیت می بایست توسط شعبه جمعیت تامین گردند.

۳,۳,۶: تیم امداد و نجات دارای مجوز فعالیت در سامانه امداد و نجات جمعیت هلال احمر ثبت خواهد گردید و ضمن مشارکت با شعبه شهرستان در حوادث و سوانح، مجاز به اقدام برای تشکیل تیم امدادونجات تخصصی خواهد بود. (تخصص بر اساس حوادث و سوانح شایع می باشد)

ماده ۳) ساختار تیم های خانه های هلال:

✱ ساختار تیم های امداد و نجات خانه های هلال:

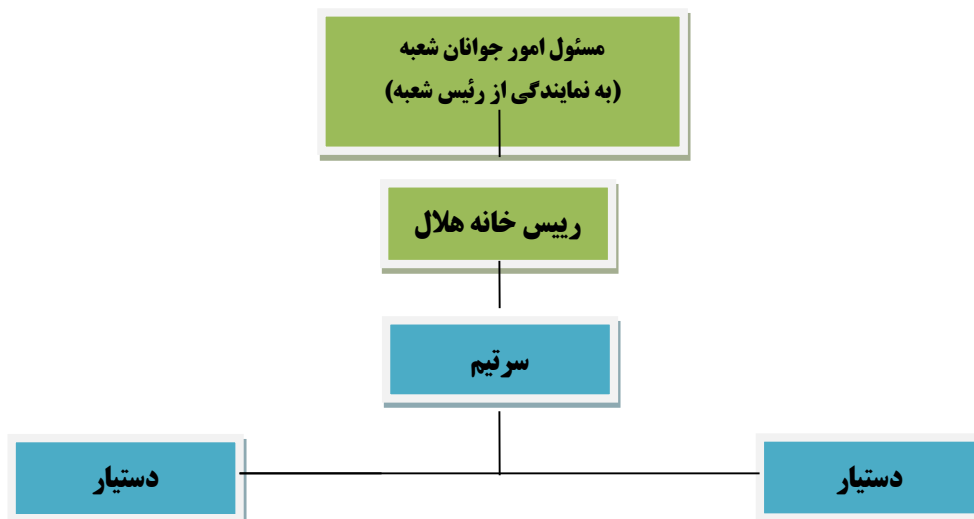
گروه و تیم های امداد و نجات روستایی محلی از بین اعضای خانه هلال و در صورت طی حداقل دوره های آموزش همگانی و عمومی و پذیرش عضویت داوطلبی مطابق با ساختار زیر تشکیل می شود:

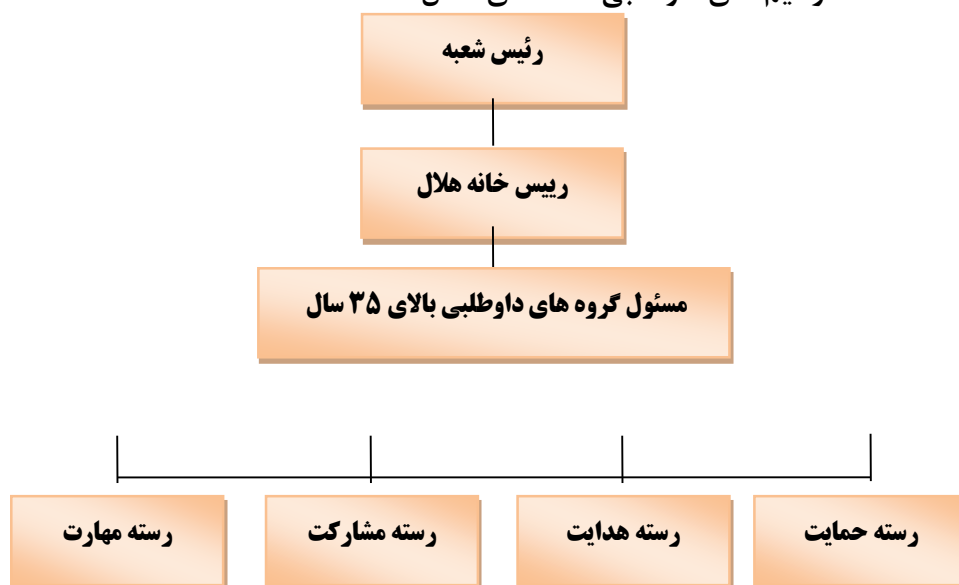
تبصره ۱: هر تیم شامل ۵ نفر بوده و تیم های امدادی و جستجو و نجات آقایان و خانم ها به تفکیک خواهد بود.

تبصره ۲: هر خانه هلال باید حداقل دارای دو تیم امداد و نجات ۵ نفره شامل تیم جستجو و نجات و تیم امداد باشد.

✱ ساختار تشکیلاتی تیم جوانان در خانه های هلال:

✱ ساختار تیم های داوطلبی خانه های هلال:

ماده ۴) اقدامات اجرایی:

اقدامات اجرایی تیم های امداد و نجات:

۱. در صورت علاقه مندی اعضای تیم های امداد و نجات خانه های هلال و برخورداری روستا/محلّه از حداقل ۳ تیم ۵ نفره امدادی یا جستجو و نجات در یک محل ، مسئول خانه هلال مجاز خواهد بود با توجه به حوادث و سوانح شایع محلی نسبت به درخواست تشکیل یک تیم تخصصی اقدام نماید.
۲. در صورت علاقه مندی اعضای خانه هلال و حسب مشارکت مردمی یا دستگاه های دولتی و غیر دولتی جمعیت هلال احمر آمادگی دارد تا با مشارکت ۵۰٪ نسبت به تامین حداقل امکانات و تجهیزات امدادی مورد نیاز برای شرایط اضطراری (شامل چادر ، موکت ، پتو و نایلون پوشش چادر) برای حداکثر ۲ درصد جمعیت روستا/محلّه همکاری نماید.
۳. در جهت تشویق مناطقی که از ظرفیت خیرین در جهت تجهیز تیم های تخصصی مورد نیاز اقدام نمایند، سازمان امداد و نجات نیز اقدام به آموزش های تخصصی مربوطه خواهد نمود.
۴. تهیه ملزومات اولیه اداری خانه هلال از طریق روستا ، مسئولین محلی و خیرین صورت خواهد پذیرفت.
۵. کارتکس موجودی و انبارگردانی سالیانه و برگه ورود و خروج انبار می بایست در انبار خانه هلال در مرکز دهستان موجود باشد.
۶. محل خروج و تحویل اقلام خانه های هلال به مرکز دهستان از محل انبار امدادی شعبه می باشد. به منظور نگهداری آمار و اطلاعات و نحوه کنترل موجودی اقلام ذخیره شده در نرم افزار جامع انبارهای امدادی می بایست نام و رمز کاربری جهت هر مرکز دهستان ایجاد شده و توسط مسئول امداد شعبه کنترل گردد و نظارت مستمر مسؤل امداد شعبه بر اقلام تحویلی در مرکز دهستان و نحوه مصرف و ورود و خروج آن صورت پذیرد.
۷. مرجع صدور دستور خروج اقلام از انبار ، رئیس شعبه بوده و بر اساس آیین نامه امداد و نجات، اقلام موصوف صرفاً ویژه استفاده متأثرین ناشی از وقوع حوادث و سوانح می باشد و استفاده از آن ها

در جامعه غیر هدف، غیر قانونی و غیر شرعی بوده و تنها در راستای امداد رسانی به حادثه دیدگان ناشی از سوانح می باشد.

۸. دهیاران مراکز استان ها و رؤسای خانه های هلال ملزم به انتقال اقلام دپو شده در هنگام بروز حادثه، به روستای های همجوار مناطق حادثه دیده با هماهنگی رئیس شعبه و با هدف افزایش سرعت و آمادگی پاسخگویی در حوادث می باشند.

۹. رئیس شعبه شهرستان موظف است در زمان تحویل اقلام صورتجلسه رسمی با حضور نماینده فرمانداری / بخشداری تهیه نماید به گونه ای که اقلام و دارایی های تحویلی به خانه هلال در مالکیت جمعیت باقی مانده و در مواقع لزوم با انجام هماهنگی لازم با شعبه مورد استفاده قرار گیرد .

۱۰. توزیع اقلام امدادی، زیستی و تغذیه پس از اسکان آسیب دیدگان در محل های تعیین شده (مانند سالنهای اجتماعات، اماکن ورزشی، مساجد و تکایا، پارکهای عمومی، در نزدیکترین محل به سکونت قبلی، اردوگاهها و ...) به دو روش مستقیم و غیر مستقیم طبق استاندارد "دستورالعمل اسکان و تغذیه اضطراری" انجام خواهد شد و خروج اقلام امدادی با دستور مستقیم شعبه از مرکز دهستان میسر خواهد بود.

اقدامات اجرایی کانون ها و تیم های جوانان:

۱. عضوگیری از بین داوطلبان عضویت در کانون جوانان محلات خانه های هلال (۵ تا ۳۵ سال) با انجام فراخوان در سطح محلی و در طی سال
۲. انتخاب دبیر و نایب دبیر در دو سطح دانش آموزی و جوانان
۳. آموزش اعضا در دو بخش همگانی و پایه داوطلبی بر اساس شرایط سنی مطابق با دستورالعمل های آموزشی سازمان جوانان
۴. آموزش و تربیت مربیان امدادی و بشردوستانه جهت انتقال مفاهیم به همسالان و جامعه محلی (TOT) و به افراد ساکن در محلات هدف
۵. ارائه خدمات آموزشی، اجتماعی و فرهنگی به اعضای داوطلب و جامعه محلی در چارچوب اهداف و برنامه های سازمان
۶. حساس سازی جامعه برای اجرای برنامه ها و مانورهای تاب آوری در سطح محلات توسط اعضای جوانان و دانشجویی
۷. نیازسنجی و اولویت بندی برنامه ها و فعالیت های مرتبط جهت اجرا در سطح محله با همفکری اعضا، خانه های هلال و مردم در جامعه محلی

۸. شناسایی ذینفعان و ظرفیت‌های محلی و بسیج منابع برای پشتیبانی و حمایت از پروژه های پیشنهادی اولویت دار و قابل اجرا
۹. تعریف و اجرای اقدامات اعتماد ساز بر اساس نیازهای مشهود توسط اعضا در محلات هدف
۱۰. تشکیل تیم های محله محور برای مداخلات پیشگیرانه در راستای حمایت از کودکان در شرایط بحرانی (تیم سحر، تابان و...)
۱۱. اجرای پروژه های اجتماع محور بر اساس نیاز سنجی انجام شده برای اعضا و جامعه محلی

الزامات کانون:

۱. خانه های هلال در مناطق روستایی می توانند نسبت به تشکیل کانون روستایی اقدام نمایند.
۲. خانه های هلال در مناطق شهری می توانند نسبت به تشکیل تیم جوانان اقدام نمایند.
۳. کمیته هماهنگی، راهبری و نظارت بر خانه‌های هلال احمر شهرستان حداکثر ظرف ده روز می بایست نسبت به اعلام نظر راه‌اندازی کانون اقدام نماید. در صورت عدم موافقت، می‌بایست مراتب کتباً با ذکر دلایل عدم موافقت به مسئول خانه هلال متقاضی اعلام گردد.
۴. صدور مجوز تأسیس کانون از سوی معاونت جوانان استان می باشد.
۵. معاون جوانان پس از صدور مجوز تأسیس کانون، ملزم به پیش‌بینی حداقل اعتبار و بودجه برنامه ای مورد نیاز کانون در اعتبارات سالیانه استان می‌باشد.
۶. کلیه کانون‌های روستایی و تیم‌ها می‌بایست در محل خانه هلال تشکیل گردد.
۷. با توجه به اهمیت تفکیک سنی و جنسی در اقدامات و فعالیت‌های اعضا در کانون روستایی و یا در قالب تیم لازم است گروه سنی (۵ تا ۶ سال، ۷ تا ۱۲ سال، ۱۳ تا ۱۸ سال، و ۱۹ تا ۳۵ سال) به تفکیک در ۴ گروه سازماندهی و با توجه به شرایط و تعداد اعضا در ساعات و زمان‌های خاص در خانه‌های هلال حضور یافته و فعالیت نمایند.
۸. تمامی اعضاء داوطلب ۵ تا ۳۵ سال می بایست ابتدا در سامانه عضویت ثبت نام و پس از تکمیل فرم مشخصات در گروه‌های مختلف سازماندهی می شوند.
۹. مسئول خانه هلال (در صورت داشتن شرایط اختصاصی) می تواند همان دبیر کانون روستایی در خانه هلال باشند.
۱۰. مجموعه فعالیت‌های قابل اجرا در کانون می بایست براساس ارزش‌های اصول و اهداف هلال احمر و با مشارکت جوانان داوطلب آموزش دیده به منظور ارائه خدمات نوع‌دوستانه، نیکوکارانه، داوطلبانه و عام‌المنفعه جهت حمایت از زندگی و سلامت انسان‌ها با تضمین احترام و کرامت مردم در جامعه محلی و در راستای تسکین آلام بشری و همچنین ترویج صلح و دوستی در جوامع بشری انجام می‌گردد.

۱۱. خدمت داوطلبانه، خدمتی است که فرد داوطلب آن را با میل و اختیار انجام می‌دهد، نه به علت عوامل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی که بر او تحمیل شده و هدف از آن، ارائه خدمات به مردم آسیب‌پذیر جامعه است.

✱ اقدامات اجرایی اعضا و داوطلبان بالای ۳۵ سال:

۱- اطلاع رسانی و فراخوان عمومی و اختصاصی در سطح جوامع محلی، به منظور **جذب اعضا**

و داوطلبان بالای ۳۵ سال علاقمند به همکاری با جمعیت هلال احمر

۲- ثبت اطلاعات اعضا و داوطلبان در **سامانه جامع اعضا و داوطلبان** و تکمیل فرم مشخصات در سامانه

۳- آموزش اعضا و داوطلبان در دو بخش همگانی و پایه داوطلبی طبق دستورالعمل‌های مرتبط

۴- سازماندهی داوطلبان بر اساس مهارت و توانمندیهای اعلام شده در چهار گروه **حمایت** (ارائه خدمات مالی و مادی)، **هدایت** (ارائه خدمات فکری، برنامه‌ریزی و مشورتی)، **مهارت** (ارائه خدمات فنی و تخصصی)، و **مشارکت** (ارائه خدمات اجرایی) جهت حضور و فعالیت در ساعت و زمانهای خاص در خانه های هلال

۵- شناسایی و جذب **اعضا** و دریافت حق عضویت به منظور توسعه سازمانی

۶- شناسایی و جذب **داوطلب حقوقی** اعم از تشکلهای مردم نهاد، سازمانهای رسمی، بنگاه‌های اقتصادی و بخش خصوصی و انعقاد تفاهمنامه مشترک طبق قوانین و ضوابط مربوطه

۷- برنامه‌ریزی جهت استفاده مطلوب از ظرفیت داوطلبان حقوقی برای حل مسائل و مشکلات جوامع محلی

۸- برگزاری جلسات گروه‌های چهارگانه در خانه هلال به منظور نیازسنجی و اولویت بندی مشکلات آن محله

۹- بسیج منابع جهت اجرای **پروژه‌ها و فعالیتهای داوطلبی** اولویت دار و قابل اجرا بر اساس نیازسنجی صورت گرفته اعم از پروژه های بهداشتی درمانی، معیشتی، آموزشی و فرهنگی، عمرانی جهت حمایت از نیازمندان در سطح جوامع محلی

۱۰- شفاف سازی و ارائه گزارش از اقدامات انجام شده با استفاده از توان داوطلبان جهت **اعتماد سازی** در سطح محلات

۱۱- برنامه ریزی جهت اجرای **پروژه های مشترک** با تشکلهای مردم نهاد و یا سایر نهادها به منظور تبیین برنامه های جمعیت هلال احمر

۱۲- برنامه ریزی جهت اجرای **برنامه های مستمر** ابلاغ شده از سوی سازمان داوطلبان از جمله کاروان سلامت، نیابت، بانک امانات تجهیزات پزشکی، حمایت ماندگار(اهدای خون)

۱۳- برنامه ریزی جهت اجرای **برنامه های مقطعی** ابلاغ شده از سوی سازمان داوطلبان با توجه به زمان و یا شرایط خاص از جمله برنامه نذر آب(در مناطق متاثر از خشکسالی)، یلدانه(در شب یلدا)، ارمغان مهر(در زمان بازگشایی مدارس)، همای رحمت(در ماه مبارک رمضان)و

...

۱۴- تلاش در جهت **حفظ و نگهداری** اعضا و داوطلبان از طریق تعامل هر چه بیشتر و ایجاد انگیزه برای ادامه همکاری اعضا و داوطلبان با جمعیت هلال احمر

فعالیت :

هرگونه اقدامی که داوطلبان با اهداف انساندوستانه و خیرخواهانه در راستای تحقق اهداف و وظایف جمعیت هلال احمر اجرا می نمایند فعالیت داوطلبی نامیده می شود.

برنامه :

در جمعیت هلال احمر، هر گونه اقدام توسط داوطلبان که نحوه اجرای آن بصورت یکسان از سوی ستاد به کلیه استانها ابلاغ می گردد برنامه می گویند.

پروژه :

در جمعیت هلال احمر ، پروژه اقدامی است که پس از نیازسنجی صورت پذیرفته با مساعدت و همراهی داوطلبان، جهت تامین اصلی ترین و مهم ترین نیازهای نیازمندان جامعه هدف صورت می گیرد. جمعیت ارائه خدمات می دهند.

ماده ۵) امکانات و تجهیزات مورد نیاز تیم های امداد و نجات خانه های هلال:

حداقل امکانات و تجهیزات تیمی مورد نیاز برای جستجو و نجات اضطراری تا لحظه رسیدن تیم های

تخصصی موجود در روستا (خانه هلال)

ردیف	نوع اقلام	حداقل تجهیزات	نحوه تامین تجهیزات
۱	البسه امدادی	۵ ثوب برای هر تیم	تعهد جمعیت
۲	بیل و کلنگ	۳ سری برای هر تیم	تعهد جمعیت
۳	کیف کمکهای اولیه	۱ عدد برای هر تیم	تعهد جمعیت
۴	برانکاردا تاشو	۱ عدد برای هر تیم	تعهد جمعیت

حداقل امکانات و اقلام امدادی مورد نیاز خانه های هلال (مرکز دهستان)

ردیف	نوع اقلام	حداقل تجهیزات	نحوه تامین تجهیزات
۱	چادر مسافرتی	۱۰ دستگاه هر ۱۰۰ خانوار	۵۰٪ مشارکت جمعیت هلال احمر ۵۰٪ تامین روستا
۲	موکت	۲۰ تخته هر ۱۰۰ خانوار	۵۰٪ مشارکت جمعیت هلال احمر ۵۰٪ تامین روستا
۳	پتو	۸۰ تخته هر ۱۰۰ خانوار	۵۰٪ مشارکت جمعیت هلال احمر ۵۰٪ تامین روستا
۴	نایلون پوشش چادر	۸۰ کیلوگرم هر ۱۰۰ خانوار	۵۰٪ مشارکت جمعیت هلال احمر ۵۰٪ تامین روستا

تبصره: مشارکت ۵۰٪ هلال احمر همزمان با تامین ۵۰٪ تامین هزینه ها توسط روستا می باشد.